

Jak rybník Mrhal ke svému jménu přišel

Putování po městech a obcích českobudějovického okresu, v němž listujeme jejich minulostí (27.)

HLINCOVA HORA

Původně, snad už v roce 1350, ale bezpečně o půl století později, se jmenovala Nicovova Hora. Název dostala podle toho, že požitky z ní plynuly ke kostelu svatého Mikuláše – Nikolause, což bylo pro lid obecný příliš dlouhé, a tak si jméno zkrátil na Nič nebo jen Nic.

První usedlíci měli tvořit i jakousi stráž nejvýchodnějšího pomezí budějovického panství, které bylo současně hranicí královského území, s nímž sousedilo rožmberské dominium. Hlincovou se Hora stala později, podle výskytu cihlářské hlíny. Ve vesnici trvale bydlí 120 obyvatel, vesměs vyjždějcích za živobytím do blízkých Českých Budějovic.

Vražda na hrázi

Kvečeru šli spolu do hospody. Jako kamarádi, kteří bez sebe neudělají ani krok. Ještě před chvílí se v křemě kasali, jací jsou pašáci, kabříáci a nebojsové. Ani čerta se neleknu. S vodníkem si to vyřídí jedna dvě a s loupežníky? Hohó, pobijí je jedním mávnutím klackem! Však si pro jistotu ulomili pořádné březové klacky, sotva z jivenské hospody vyrazili zpátky k domovu.

Teď tu stáli proti sobě jako zavilí nepřátelé. Rybníční hráze, namoklá od večerního deště jim ujžděla pod nohama, s hekáním vstávali celí zamazaní od bláta, ale pivem zmožený sousedé – jejich zahrady se skutečně dotýkaly

– nedbali. Hulákali na sebe, vykřikovali hrubé nadávky a chrtili špínu, jakoby je opustily všechny smysly.

"Řekni to ještě jednou," dorážel sípající Petr.

"Třeba stokrát!" smál se mu do očí podroušený Jakub a sukovičí ho píchl do břicha. "Jsi jako tvůj tatík!"

"Jakube, to odvoláš!" vykřikl Petr hlasem proroka. "Nebo...!"

"Nebo co?" nepostřehl Jakub Petrovu hrozbu a znovu zašermoval holí. Jsi stejnej zloděj!"

Ve střízlivém stavu by se mladí sedláci sotva pustili do takového křfžku. To chmelovina jim stoupla do hlavy a zatemnila mozky. Zdálo se, že o něco víc Jakubovi, který celou šarvátku vyprovokoval. V silácké náladě, možná ze vzteku, že ho Petr obehrál v kostkách, začal s narázkami na Petrova otce.

Petrův tatík Tomáš a jeho bratr Jíra kdysi v rybníku Žernov ulovili pytel ryb. Dlouho bylo ticho po pěšině, až po osmi letech je někdo udal. Protože vodní puch se udal na budějovickém městském zboží, rameno spravedlnosti je vsadilo do vězení. Prý tmavého, smrdutého, slovem – hanebného.

Bratři se bez mučení přiznali. Ano, chytili si pár rybek, ale jen proto, že chtěli potrestat pány. Nejsou tedy prostí zlodějové, nýbrž pouze oplátili vrchnosti její zvlí. Neodůvodněně jim zabavila pánev a polámala další pivovarské náčiní.

"Samovolná náhrada škody způsobené vrchností" před sudím neobstála. Avšak s ohledem na dávno už spáchaný puch a vzhledem k podnikavosti Tomáše, jenž založil v Nicově Hoře rybník, vynesla spravedlivá stolice trest mírný. Týden tuhého vězení s povinností opravovat městské hradby.

Hrdý, sebevědomý a verdiktem soudu do hloubi duševně zražený sedlák ještě na smrtelné posteli zapřísahal nejstaršího syna Petra, aby nedopustil poskvnit jeho památku. Každého, kdo by ho našel z hanebné nepoctivosti, ať potrestá...

V dubnové noci, nedlouho po velikonocích, na hrázi rybníka, který byl tak čerstvě vystavěn, že neměl ještě jméno,

tedy Petr splnil poslední vůli svého otce.

"Ty dobře víš, že to není pravda," bránil Petr čest rodiny. Mrzelo ho, že zrovna Jakub, nejlepší kamarád, vytahuje na světlo, byť jen měsíční, dávno zapomenutou historii.

"Jen se příznej," vedl si dál svou alkoholem zmožený Jakub. "Tady tě nikdo neslyší, ty duše zlodějská."

Z koruny dubu poplašeně vzlétla sova a v borovém háji pod hrázi nervózně zahoukal sýček. V sychravé jarní noci se ozval ještě jeden zvuk. Krátký, dutý, strašný. Vzápětí se na cestu hráze zahoukal mužské tělo. Pak ještě mlaskla vodní hladina, jak na ni dopadla březová hůl, potom bylo slyšet praskání suchých větví, jak na ně někdo ve spěchu naráží a láme je, a už se nad rybníkem rozhostilo ticho. Mrtvolné ticho, do jakého nevycházeli ani "pochybní světáci, lidé záhadného původu a povolání", kteří se zdržovali v chalupě, co tu pod hrázi zbyla po rybníkářích.

Usmíření bez připitku

Přede žněmi porodila vdova Helena pohrobka Matěje, Jakubův otec stále oplakával mrtvého syna na staroměstském hřbitově, začalo foukat ze strniště a po Petrovi jakoby se zem slehla. Nebylo po něm vidu ani slechu, čímž i své přátele utvrdil v těžko uvěřitelném činu. Marň manželka Voršila vyslala posly na všechny strany, aby se dozvěděla, kde skončil její muž.

Až na svatého Bartoloměje léta páně 1566 zabušila na vrata fary budějovického duchovního Frischka neobvyklá delegace. Neměla mluvčího, ale jejím členem byl sám purkmistr z Hor. Ctihodní mužové přicházeli orodovat za Petra. Pohřešovaný sedlák našel ochranu u svého příbuzenstva a vlivných podnikatelů z těžařských kruhů na Horách.

"Račte, pane faráři, zvážit, co dalo podnět k jeho skutku," začal opatrně nejstarší muž delegace. "Znal jsem dobře jeho otce. Byl to poctivý muž. Jestliže Petr zvedl ruku na obranu jeho světlé památky..."

"Šesté desatero Boží uklá-

dá - nezabiješ," ostře namítá farář, který si na pracovitého sedláka nemohl stěžovat. Vycházel spolu dobře. Otcův hřích páter neohlíval, stal se ostatně za jeho předchůdce. Petr se mu jevil jako dobrý křesťan.

"Jestliže rána namířená na ostouzeče byla smrtící, byla to jen vůle Boží," promluvil ve prospěch vraha další přímluvci.

"Petr se vynasnaží, aby skutek odčinil, důstojnosti. Považte, má osm dětí," útočil na farářovu citlivou strunu purkmistr.

"Žádáte po mně víc, než mohu učinit," odvětil farář. Když vyslechl všechny orodovníky, vyžádal si týden na rozmyšlenou. Sám v téhle kauze rozhodovat nemínil. Požádal o radu sbor složený převážně z lidí znalých práva.

Doporučení moudrých mužů znělo jednohlasně. Jako vrchnost a pán Nicovy Hory provinilému poddanému glejt vystavit nemůže. Průvodní list zajišťující osobní bezpečnost by však mohla poskytnout sama rada, jak nakonec na prosbu faráře učinila. Ještě téže noci, na den svatě Ludmily, pospíchal zvláštní kostelní kurýr za purkmistrem, aby zprostředkoval urovnání nepřátelství.

Starý sedlák Hans váhal. Nejraději by se s Petrem vyrovnal sám a snadno si domyslíme jak. Stále tesknil po synovi a jen ohled na Petrovy děti mírnil jeho odhodlání. Na naléhání vdovy Heleny přece jen povolil. S Petrovou rodinou jsou odjakživa sousedé a do nekonečna se nedá žít v nenávisti.

Obě strany, zastoupeny svými vyjednávateli, si daly slovo u budějovického měšťana a teznického mistra Vespasiána. Už atmosféra při vzájemném přivítání, vlastně jen nejstručnějším křesťanským pozdravením, nevěstila nic dobrého. Pánové se bránili sednout si k jednomu stolu, odmítli i obcerstvení upřímně nabízené paní domu. Přeslapovali z nohy na nohu, obřadně si brali řeč a zase suše argumentovali. Jedna strana druhé nic neodpustila. Už to vypadalo, že se nedomluví, když se dostavil farář Frischko. Zřejmě někdo pro něho doběhl, když se jed-

nání nehybalo z místa. S kněžovým přispěním, sice horko těžko, ale dospěli k dohodě. Petr zaplatí Jakobově rodině deset kop odškodného a s otcem Hansem si před farářem na důkaz smíření podají ruce.

Za dva týdny nato se oba nicoborští poddaní a sousedé vypravili do Budějovic. Petr vysázel peníze na dřevo farářova stolu, ale nabízené ruky se Hans sotva dotkl. Džbánek piva na usmířenou pozvedl jen Petr.

Vyměření rodu

Posvícení oslavil omi-

lostněný Petr v kruhu své početné rodiny. Těšil se z radosti dětí, které se nemohly nabažít tolik postrádaného táty. Také žena Voršila nepřestávala velebit nebesa za mužův návrat. Zdálo se, že do statku se zase vrátila pohoda, ktero již nic nemůže zkalit. Vzkaz, aby sedlák přišel co nejdříve na faru, nevzali manželé nijak vážně. Asi bude chtít farář něco udělat, domýšleli se. Bliží se zima a Petr už dříve lecos na faře pospravil. Zvláště se dřevem uměl dobře dělat.

Farář však začal zhurta. "Jestli chceš očistit svou duši, musíš učinit pokání," sdělil mu smysl pozvání a hned ho nechal zavřít. Jen o chlebě a vodě ho držel tři dny v temné kobce. Pobyt v chladném a vlhkém arestu byl však jen předehrou k duševnímu utrpení, které na mladého sedláka čekalo.

Bos a nahý, jen s nepatrnou

rouškou kolem beder, třikrát týdně stál na slámě u vchodu do kostela svatého Prokopa na starém městě budějovickém. Opuštění viny se ještě doprošoval na kolenu před hrobem zavražděného kamaráda. Prochladlý, zubožený kající, musel vyslechnout slova o trestu a spáse duše z úst českého kazatele, a snést trojí šlehnutí metlou z březových prutů. Jen jednou za celý advent a vánoční svátky se směl trochu přiodít. Vzít si košili, poněvadž panovaly vytrvale mrazivé dny. Na dlažbě před kostelem však stál na slámě bosý...

na církevním zboží rebeloval proti vůli církve svatě. Protože se nedostavil ke zpovědi a k přijímání ani pětistí neděli, prohlásil Petra při kázání za odpadlíka.

Zoufalý sedlák přestal mít zájem o svět. Nic ho ne bavilo, u žádné práce nevydržel, nedbal o sebe, až se ho vlastní děti začaly bát a stranit. Sama žena, přestože dělala od rána do večera a větší děti jí pomáhaly, na všechnu práci nestačila. Přibývaly dluhy a nesplněné závazky vůči vrchnosti. Ještě nedávno statný a jako třeba zdravý Petr, jemuž se každá nemoc vyhýbala na sto honů, se stále více sevkrával, chřadl, až domarodil k smrti. Prý ho ta zubatá s kosou vysvobodila, aby nezašel jako pes u cesty.

Voršila, aby zachránila zanedbaný dvůr, se brzy znovu vdala. Její druhý manžel však také neměl dost peněz na splátky, které duchovní otec stále naléhavěji vymáhal. Neplatil ze dvora vyhnal a postoupil ho nějakému Fritzovi. Zpusťlý statek přebíral s dvěma vyhublými kravkami.

O nic lépe se dařilo i třem dospělým Petrovým synům. Josef, který se přiznal do Zvíkova, zapíjel své žaly v krémě a jednou se tam tak zřídil, že ho bradýř těžko dával dohromady. Prostřední Blažej se v Třeboni vyučil pekařem, ale za rok po svatbě táhl do války s Turky a po návratu třel bídu s nouzí. Nejmladší Tomáš, jenž zažil největší ústrky a bídu, dopadl nejhůř. Zemřel rok po svatbě.

Ani jeden z Petrových synů neměl mužského potomka, a tak vymřel jedcn. kdysi vážený, nicoborský rod, jehož zánik byl uspišen lidskou vůlí," uzavírá kronikář svůj zápis o nešťastném sedlákově.

Tragédie, o níž jsme vám vyprávěli, se stala brzy po založení rybníka pod Babou, v šedesátých letech šestnáctého století. Tehdy velká umělá nádrž sloužila jako vodní rezervuár pro čerpací stroje při dolování sířebra, neměla ještě jméno a lidé prý pojmenovali rybník po onom hrozném činu "Mörderteich" - "Vražednický". Češi si ho časem počeštili na Mrhal...

Jan CHMELÍK

Ilustrace: Václav MORAVA